

Шановні юні туристи, колеги – керівники гуртків!

Відділ туризму та спортивного орієнтування Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради оголошує перший у цьому році конкурс для туристів, краєзнавців і всіх бажаючих. Вашій увазі пропонуються різноманітні питання зі спортивного туризму, альпінізму, історії українського козацтва, які Ви можете використовувати на заняттях туристсько-краєзнавчих гуртків в очній та дистанційній формах навчання, а також під час проведення різних конкурсів, вікторин, змагань. Питання конкурсу побудовані нетрадиційно: спочатку дається змістовна інформація про туристське спорядження, історію його походження, використання, а потім задається питання. Такий же принцип питань з інших (не туристських) тем. Тобто учасник має можливість поглибити свої знання з того чи іншого питання, пошукати підказки в Інтернеті, а потім дати відповідь.

Для участі у конкурсі треба надіслати свої дані: прізвище, ім'я, школа, клас, керівник гуртка або тренер (якщо він є), електронну адресу. 25 січня – останній термін надсилання відповідей на нашу електронну пошту stkharikov@ukr.net.

Результати будуть оголошені 1 лютого. Команди-переможці і лауреати конкурсу, їх тренери, будуть нагороджені грамотами КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради.

Про найвищу вершину Світу. Українські альпіністи
на Евересті.

Інформаційний блок до питання №1

Зараз висота піку Евересту становить 8 848 м, але через дії тектонічних сил вона змінюється. Друга і більш правильна назва вершини — Джомолунгма. Атмосферний тиск на вершині Евересту становить лише

третину від нормального, і переважна більшість людей там померло б від нестачі кисню. Втім, деякі альпіністи підкорювали цю вершину без кисневої маски. На вершині Евересту нерідкі ураганні вітри, що досягають швидкості до 200 км/год. Підійматися на Еверест можна з території двох країн, з

Непалу або з Китаю, з Тибетського нагір'я. В середньому один підйом на Еверест з урахуванням усіх витрат, спорядження та супровід обходиться альпіністові в суму від 30 до 85 тисяч доларів. Серед усіх гір світу Еверест є найвищою вершиною, але не найнебезпечнішою. Інший гімалайський пік, Аннапурна, за статистикою сходжень є набагато небезпечнішим. Понад 30% спроб його підкорення закінчуються смертю альпініста. Рівень смертності при підкоренні Евересту коливається біля позначки 10%.

Першими українськими альпіністами на вершині Евересту були: Туркевич Михайло (м. Донецьк) та Бершов Сергій (м. Мерефа, Харківська область), - вони здійснили сходження 4 травня 1982 року у складі Першої радянської гімалайської експедиції. Станом на травень 2023 року 35 українських альпіністів (включаючи шістьох жінок) здійснили 43 сходження.

23 рази українські альпіністи підіймалися класичним маршрутом з південного боку (Непальська сторона) і 22 разів класичним маршрутом з

північного боку (Тибетська сторона); 2 рази альпіністи пройшли новим, не стандартним маршрутом.

Відомий український альпініст Владислав Терзиул піднявся на Еверест у 1999 році і першим серед альпіністів колишнього СРСР піднявся на всі чотирнадцять гір «восьмитисячників»

планети без застосування кисню, у спортивному стилі.

Рекордсменом серед українських альпіністів є Валентин Сипавін, харківський альпініст (родом із Чугуєва) – сходив на вершину Евереста (Джомолунгми) 5 разів у 2017, 2018, 2019, 2021, 2023 роках (до 2021 року рекорд тримав за собою Сергій Бершов – він побував на вершині світу тричі).

Питання № 1.

Один із цих трьох видатних українських альпіністів став Світовим рекордсменом та за цей рекорд його прізвище було внесене до Книги рекордів Гіннеса. За що було так відзначено альпініста?

Варіанти відповідей.

1. Владислав Терзиул першим підкорив усі «восьмитисячники».
2. Сергій Бершов став найстарішим підкорювачем Евереста.
3. Плавання Валентина Сипавіна на каяку (вид плавзасобу) на дистанції 1 кілометр відбулося на висоті понад 6 кілометрів над рівнем моря.

Каяк

Сходження на Лхоцзе.

Інформаційний блок до питання №2

альпіністів світу.

Від неї тричі відступав

Звідси, за рік до цього, у 1989 році зірвався у прірву з висоти 8350 метрів знаменитий польський альпініст Єжи

Кукучка, (альпіністи знайшли на стіні вбиті у скелю альпіністські крюки й обірване мотуззя).

Коли 16 жовтня 1990 року радянські альпіністи С.Бершов і В.Каратаєв досягли вершини, багато хто згадав слова

Є.Кукучки, які він сказав перед своїм смертельним сходженням: «Якщо я не пройду її зараз, то через рік це зроблять радянські альпіністи».

Сходження Бершова — Каратаєва стало одним із найвищих спортивних досягнень світового альпінізму. Сильні снігопади, лавини і холод сильно перешкоджали експедиції. Сергій Бершов і його напарник знаходилися без кисню чотири дні на висоті 8000 метрів, вичікуючи настання хорошої погоди.

Альпіністам це сходження далось дуже важко. Без допомоги товаришів по групі, Туркевича і Копійки, Каратаєву було б проблематично спуститися вниз. Райнхольд Месснер назвав це сходження «сходженням ХХІ століття». Сходження по цьому маршруту більше ніким не було повторене. Поблизу вершини Лхоцзе Каратаєв обморозив руки і ноги, спасти його пальці хірургам не вдалося, їх довелося ампутувати — всі 20, до останньої фаланги, тільки так можна було зберегти життя альпіністу. Переніс 10 операцій.

клініки, інвалідність 1 групи (в 36 років), розпалася сім'я, депресія, боротьба за повернення в світ, де люди живуть повним життям і ходять у гори...

Для того, щоб на вершину гори Лхоцзе непідкореним ще ніким маршрутом Південною стіною піднялися лише двоє, працювали усі учасники експедиції. До можливо максимальної висоти навішувалися мотузки, транспортувалися кисневі балони (це так званий осадний стиль підкорення вершин).

Генадій Копейка, учасник тієї надважкої експедиції, сказав, що на вершину попали лише двоє. Але це заслуга всієї команди. Якби не було хоч одного із 17 учасників, не було б і результату.

До речі, у колективі підкорювачів Лхоцзе було п'ятеро харків'ян.

Питання № 2.

Познайомтеся з матеріалами про дану експедицію і дайте відповідь на два питання:

Хто був старшим тренером тієї альпіністської команди, хто лікував і оглядав травмованих, обморожених і хворих альпіністів ще на схилах Лхоцзе?

Варіанти відповідей.

1. Володимир Каратаєв – старший тренер, Туркевич Михайло – лікар.
2. Свєргун Ігор – старший тренер, Генадій Копейка – лікар.
3. Сергій Бершов – старший тренер, Пастух Віктор – лікар.

Наш земляк – альпініст Сипавін Валентин.

Інформаційний блок до питання №3

Коли відомий альпініст Валентин Сипавін здійснив своє п'яте сходження на Еверест, він підняв прапор України з особистим підписом Президента. По стандартному маршруту з південної, непальської, сторони гори на вершину Евереста піднялись українці Валентин Сипавін і Ярослав Самсоненко. Більш того, на наступний день Валентин також піднявся вдруге на восьмитисячник Лхоцзе! Про своє сходження розповідає

Валентин: «Ще ніколи не було в мене такого відповідального завдання, коли в тебе, особливо в такі часи, прапор України, підписаний Верховним Головнокомандувачем. Це надихає, мотивує, додає мегавідповідальності і ні в якому разі не дозволяє з'явитися навіть думці "вниз". Сезон на Евересті був важкий. Холодно, погода так собі, вище 8000 перила криві та стан маршруту складніше, ніж 2 роки тому. Все це призвело до того, що переважна більшість клієнтів всіх компаній ходила довго та ночувала після сходження другу ніч на 8000. Це аномально! 15 загиблих та зниклих безвісті. Десятки поморожених, десятки рятувальних робіт вище 8000. Коротше кажучи, жах. Скажу, що і мені експедиція далася нелегко». В експедиції було 7 учасників. З них усього четверо дійшли до вершини (включаючи мене).

На жаль, три учасники вийшли на штурм, але до вершини із різних причин не дісталися. Але всі живі, здорові. А це найголовніше, особливо в умовах того року. Експедиція завершена успішно!»

Сипавін - засновник компанії «Альпоманія», що спеціалізується на організації експедицій та сходжень на будь-які гірські вершини.

Нині Валентин має в активі більше 250-ти сходжень, у т.ч. гідом: Еверест – 5 раз (2017, 2018, 2019, 2021, 2023). А в 2021 і в 2023 роках він зробив дубль Еверест+Лхоцзе!

Першу успішну комерційну експедицію на пострадянському просторі Сипавін провів на гору Чогорі (K2). Чогорі — друга за висотою гірська вершина після Джомолунгми. Вона складніша для подолання за Еверест.

Чогорі розташована на кордоні Кашміра з Китаєм і входить до гірського масиву Каракорум, розташованого на захід від Гімалаїв. Є національною горою Пакистану. Її висота становить 8611 метрів над рівнем моря.

Потім були здійснені сходження з «клієнтами» на вершини: Ама-Даблам (Непал), пік Леніна (Киргизстан), Айленд пік (Непал), Альпамайо (Перу), Аконкагуа (Аргентина), Охос дель Саладо (Чілі), Ельбрус, Кіліманджаро (Танзанія), Демавенд (Іран), Орісаба (Мексика), Чимборасо і Котопахі (Еквадор), Маттерхорн (Швейцарія/Італія), Монблан (Франція), Деналі (США, Аляска), Вінсон (Антарктида)...

Валентин Вікторович Сипавін з дитинства захоплювався туризмом, займався у туристському гуртку міста Чугуїва у відомого тренера Сергія Лисенка. Альпінізмом захопився 2000 року. Перші тренери — Сухарєв Володимир Миколайович та Сухарева Любов Миколаївна.

Член збірної України з альпінізму. Триразовий чемпіон України з альпінізму (2009, 2018, 2019), призер Чемпіонатів СНД.

У 2008 році захопився льодолазанням. У 2011 році посів 4-ту позицію у світовому рейтингу з льодолазіння. Бронзовий призер чемпіонату Європи, віце-чемпіон світу, призер етапів Кубка світу, бронзовий призер загального заліку Кубка Світу, 7 років поспіль входив у TOP-10 світового рейтингу з льодолазіння.

Валентин Вікторович Сипавін
почесний громадянин міста Чугуєва.

Нагороджений почесними
грамотами Харківської міської ради,
Харковської обласної державної
адміністрації.

Питання № 3.

Ідентифікуйте вершини гір на фото внизу і поставте проти цифр їх назви.
На цих вершинах побував Валентин Сипавін.

Варіанти відповідей.

1. _____
2. _____
3. _____

1

2

3

Безпека їзди на велосипеді і мобільний телефон.

Інформаційний блок до питання №4

Існує думка, що їздити велосипедом по вулицях міста неможливо через підвищену небезпеку. І певна доля істини в тому є. Цю думку формують і стан наших доріг, і «культура водіння» деяких автолюбителів, і інтенсивність руху на проїжджій частині, яка з кожним роком стає все більшою. Проте, якщо дотримуватись визначених правил, то поїздка велосипедом у місті може бути достатньо безпечною і комфортною.

Треба пам'ятати, що велосипед — справжнісінький транспортний засіб (але немоторизований) і велосипедист повинен дотримуватись Правил дорожнього руху, тобто їхати тільки проїзною частиною, дотримуватись дорожньої розмітки, сигналів світлофора тощо. Існує таке поняття як максимальна швидкість водія. Вона стосується не тільки водіїв автомобілів, але і велосипедистів.

Для людини, котра тільки навчилася їздити на велосипеді, безпечна швидкість буде становити близько 8-12 км/год. Звичайно, вона може їхати швидше, проте вся його увага буде зосереджена на тому, щоб тримати рівновагу. Таким чином, виїжджати на проїзну частину можна тільки в тому випадку, якщо велосипедист здатен рухатись з швидкістю 20-30 км/год і при цьому повністю контролювати дорожню ситуацію. Пам'ятайте, якщо їхати з дотриманням усіх правил, поводити себе на дорозі передбачувано і адекватно, не створюючи необґрунтованих перешкод, то більшість водіїв будуть ставитись до велосипедиста з повагою. Велосипедисти повинні їхати по велодоріжці. Якщо такої велодоріжки не має, то мають право їхати по проїзній частині дороги. Рух по проїзній частині на велосипедах дозволяється

лише в один ряд по правій крайній смузї. Рух повинен здійснюватися якомога правіше, за винятком випадків, коли виконується об'їзд.

Група велосипедів повинна їхати один за одним, щоб не заважати іншим учасникам дорожнього руху.

Найголовніше правило при їзді міськими вулицями — їхати впевнено і передбачувано. Тобто, всі наміри велосипедиста повинні бути зрозумілими для всіх інших учасників дорожнього руху. Для цього необхідно добре знати загальноприйняті Правила дорожнього руху.

Раніше за ПДР велосипедисту дозволяли їхати не далі 1 метра від краю проїзної частини. В останні роки цю вимогу практично неможливо виконати — край проїзної частини повністю заставлений припаркованими автомобілями. У зв'язку з цим в новій редакції Правил цей пункт змінено — тепер велосипедист повинен їхати «якомога правіше».

Слід підкреслити дії, які категорично забороняються правил дорожнього руху. Насамперед, не можна пересуватися велосипедом і при цьому триматися за інший транспорт. Не допускається кататись, не тримаючись за кермо руками або знявши ноги з педалей. Забороняється під час їзди велосипедом

розмовляти по мобільному телефону без використання гарнітури. Також варто звернути увагу дітей на неприпустимість перевезення на велосипеді пасажирів.

Питання № 4.

Як здійснити та прийняти телефонний дзвоник під час руху на велосипеді в групі?

Варіанти відповідей.

1. Зупинитися, зійти з проїзної частини, відповісти.
2. Зменшити швидкість, відповісти і сказати, що ви на дорозі.
3. Відстати, стати останнім і провести коротку розмову, сказати, що ви на дорозі за кермом. Потім наздогнати групу.

Про страховку на переправі
Інформаційний блок до питання №5

Переправа по колоді починається з детального її огляду. Перший учасник йде без рюкзака. Якщо колода тонка і слизька, то краще рухатися,

сидячи на ній верхи. Для першого організують страхування за допомогою основної мотузки, яка контролюється двома учасниками. Мотузка, за допомогою якої здійснюється страхування, повинна розташовуватися вище за течією. Закріплюється мотузка так само, як при переправі вбхід - в перехрестя

страхувальної системи на спині того, хто переправляється, а інший кінець не закріплюється.

Питання № 5. В якому місці індивідуальної страхової системи кріпиться страхувальна мотузка при переправі першого учасника по колоді через річку?

Варіанти відповідей.

1. Попереду.
2. До вуса.
3. Позаду.

Дещо з історії створення мотузки, її роль у спортивному туризмі і в житті. Супроводжуюча мотузка для етапу «Навісна переправа через річку».

Інформаційний блок до питання №6

Змагання з пішохідного туризму неможливі без використання мотузки. Візьмемо для прикладу етап змагань «Навісна переправа через річку». Для подолання переправи використовується основна мотузка, з якою турист з'єднаний з допомогою карабінів, з суддівською страховкою його пов'язує вус, партнери по команді контролюють його рух переправою з допомогою супроводжуючої та транспортної мотузок. Використовується на етапі також і допоміжна мотузка.

Тож якщо ви бачите команду спортсменів (як правило, в ній є хлопці і дівчата) з великою кількістю мотузок, знайте, це туристи-пішохідники. Не обходяться без мотузок альпіністи, спелеологи...

Історія мотузки документально починається приблизно шість тисяч років тому в Стародавньому Єгипті. Єгиптяни почали застосовувати механічні пристосування для виготовлення мотузок, робили вони їх з волокон очерету, що росте на Нілі повсюдно. Робили вони мотузки і з шкіри, однак саме очеретяні мотузки дозволили єгипетській цивілізації здійснювати такі масштабні будівництва, як піраміди.

У пізніші часи виробництво мотузок все більш удосконалювалося, використовувалися нові види волокон. Леонардо да Вінчі винайшов машини для скручування мотузок. У минулому мотузка відіграла надзвичайно важливу роль у розвитку цивілізації.

Нині мотузка втратила лідируючі позиції в побутовому секторі. Але в альпінізмі, туризмі, військовій сфері вона відіграє важливу роль. Мотузка – це один з найдавніших високотехнологічних предметів господарства, придуманих людиною. Розмірів та видів мотузок нині існує величезна кількість і матеріали для них використовуються різні. Існують мотузки поліамідні, натуральні, комбіновані, динамічні, статичні. По суті своїй мотузка – це довгі волокна, сплетені або скручені особливим чином між собою.

Для чого потрібна мотузка? Мотузка застосовується у водному транспорті. Жодне судно не обходиться без мотузки або канату. Тут мотузка застосовується для оснащення, підняття якорів, для завантаження, вивантаження і кріплення вантажів. Так само мотузка використовується в

рибальстві. Вона потрібна для плетіння сіток, садків, у виробництві закидушок, спортивного інвентарю. Мотузки використовуються для сіток таких видів спорту, як баскетбол, волейбол, бадмінтон, футбол, теніс, хокей, захисно-огорожувальних сіток для спортивних залів та майданчиків. Мотузка використовується і в садівництві. З настанням весни мотузки особливо користуються попитом, бо з неї будують теплиці, роблять парники.

Це питання конкурсу буде стосуватися якраз мотузки. До речі, відповіді на всі питання даного конкурсу можна відшукати в Інтернеті. І часу на пошуки правильних відповідей ми даємо достатньо. Тож сміливіше до роботи. Виберіть

вірну відповідь з кількох варіантів.

Питання № 6.

Якої мінімальної товщини може бути супроводжувача мотузка?

Варіанти відповідей.

1. 4 мм.
2. 6 мм.
3. 8 мм.
4. 10 мм.

Про те, як треба проходити болото з жердинами

Інформаційний блок до питання №7

Болота в нашій країні зустрічаються не так вже й часто. Якщо у поході група вийшла до болота, краще його обійти. При неможливості уникнути переходу такої небезпечної перешкоди треба провести розвідку з метою

знаходження безпечного шляху. Її проводять досвідчені туристи. Вони ж після розвідки (якщо болото можна пройти) ведуть групу. Є ряд життєво важливих правил руху та поведінки під час подолання болота. Зокрема, варто нести з собою шести і жердини.

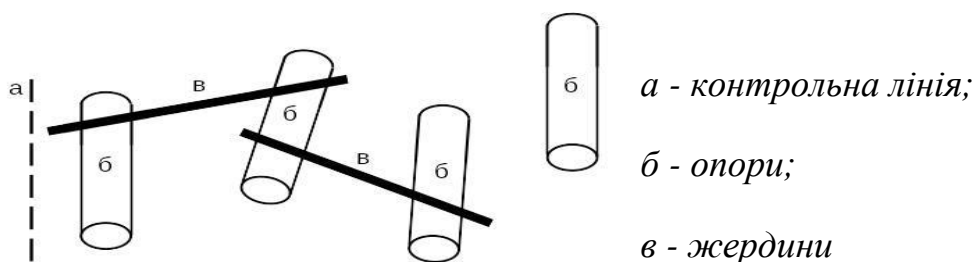
У змаганнях з пішохідного туризму до водних перешкод відносяться, зокрема, болота. Під час змагань подолання болота здійснюється двома способами: за допомогою жердин (етап «Рух по жердинах») та по купинах. Як правило для цих етапів використовуються заболочені невеликі легкопрохідні ділянки, або проводиться імітація болота. Для цього на місцевості визначаються межі „болота” (контрольні лінії) і етап відповідно обладнується.

Опори для етапу «Рух по жердинах» - колоди діаметром від 100 мм і довжиною не більше одного метра та жердини довжиною 2,5-3,5м. Опори закріплюють кілочками, або трохи прикопують, щоб вони не гойдалися. Розміщують опори або паралельно, або під невеликим кутом одна до одної на відстані 2-3 м. Довжина етапу - 10-20 м. Кількість жердин дорівнює числу учасників в команді. При переправі учасники укладають жердини на опори і, утримуючи рівновагу, переходять з однієї на іншу. Використання жердини як опори, не дозволяється.

Не обмежується кількість членів команди на одній опорі. Тобто можна укласти дві-три жердини, притримати їх поки один-два учасники перейдуть на другу опору і потім, допомагаючи один одному, перекласти жердини на наступну опору, після чого знову удвох перейти далі.

Схема етапу «Рух по жердинах»

Питання № 7.

Який штраф отримує учасник у разі навантаження жердини, що впала з однієї або з обох опор, однією ногою, якщо інша нога в повітрі?

Варіанти відповідей.

1. 1 бал.
2. 3 бали.
3. 6 балів.

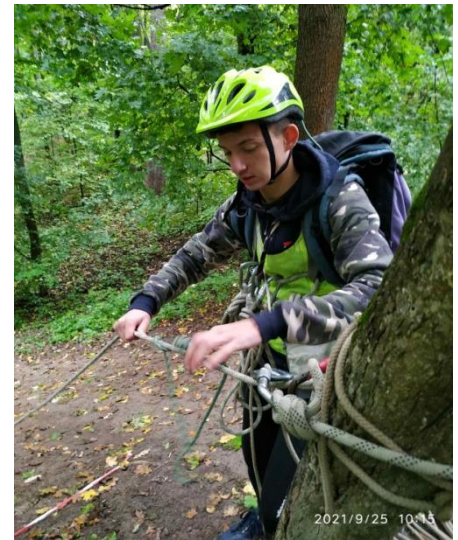
Сучасний світ вузлів, їх використання на гірських етапах

Інформаційний блок до питання №8

У гірському, пішохідному, водному туризмі та альпінізмі закономірно застосовуються морські вузли. Але специфіка туризму, альпінізму і ще більшою мірою спелеотуризму (дослідження печер та гротів), зробила вузли не тільки невід'ємною частиною техніки подолання перешкод, але і способом створення тимчасових конструкцій в різноманітних умовах. Вузли стали виконуватися на нових по властивостях матеріалах, з'явилася велика кількість вузлів, невідомих раніше. У практичному застосуванні вузлів більшу увагу приділяють їх властивостям. Виділяють схоплюючі вузли, стремена, провідники, зашморги, контрольні вузли (свого роду стопорні, доповнюючі несучий навантаження вузол) та ін. В цілому, туристичні вузли діляться на основні, вузли страхівки і самострахівки, допоміжні вузли. Склалася специфічна термінологія, пов'язана з вузлами і різними

гнучкими матеріалами, вживаними для їх в'язки. Трос – мотузок спеціальної обробки з рослинних і синтетичних матеріалів. Корінний кінець – закріплений кінець троса або невживаний при в'язці вузла. Ходовий кінець – вільний кінець троса, яким починають рух при в'язці вузла, протилежний корінному кінцю. Петля (відкрита) – кінець троса, зігнутий удвічі таким чином, що не перехрещується з самим собою. Колишка (закрита петля), зроблена так, що трос перехрещується сам з собою. Напіввузол – одинарний перехрест двох різних кінців одного і того ж троса, або різних тросів. Обнесення – обхват тросом будь-якого предмету або іншого троса. Шлаг – повний оберт троса навколо будь-якого предмету або іншого троса.

Питання № 8.

Які вимоги до кінця страховочної мотузки на гірських етапах?

Варіанти відповідей.

1. Зав'язаний вузол.
2. Вузол не потрібний.
3. Кінець закріплений.

Переправи вбхід.
Інформаційний блок до питання №9

Бхід через рїчку - один із найрозповсюджениших способів переправи. Народна мудрїсть «не знаючи броду, не лїзь у воду» має бути туристичним законом. Перше завдання полягає у тому, щоб знайти на рїчці місце, де переправа вбхід для вашої групи цїлком посильна, де об'єктивно є повна гарантїя успіху. Та й тут у бїльшості випадків не можна обмежуватися тїльки вїзуальною оцїнкою дїлянки рїки, потрібна практична перевїрка. Часто ознакою броду служать стежки, прокладенї місцевими жителями, наприклад, стежка, яка йде до рїчки та обривається.

Рївниннї та гїрські рїчки мають кожна свої особливостї, але в цїлому при органїзацїї бродів ми повиннї оцїнювати рїчку по її глибинї, температурї води, щїльностї (швидкостї) течїї, прозоростї, характеру дна.

Треба пам'ятати, що одна і та ж сама рїчка на рїзних дїлянках має рїзну глибину. Бхід можливий на дїлянцї, де глибина не бїльша, нїж по пояс самому найнижчому туристу, але бажано знайти якомога мїлкїше місце. Треба враховувати і те, що глибина рїчок часто величина змїнна: впродовж години-двох, поки ви обїдали на березї, рївень води може значно пїднятися або впасти.

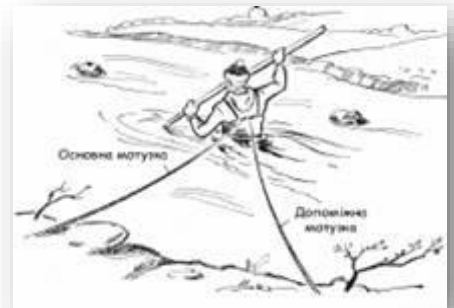
Серйозне ускладнення для броду - погана прозорїсть води, що не дозволяє оцїнити глибину та побачити небезпечнї дїлянки дна: камїння, ями, корчї, мул, водоростї. Шукати місце броду завжди треба там, де русло розширюється тому, що у вузьких мїсцях глибина та щїльнїсть потоку великї. Переходити рїчки вбхід завжди треба у взуттї, щоб ступнї були максимальнo захищенї вїд ушкоджень.

У тих випадках, коли вїзуальна розвїдка мїсця броду не дає результатів, треба випробувати бхід - пустити в рїчку самого сильного та досвїдченого туриста, обов'язково того, хто вмїє добре плавати. Як правило, бхід робиться не по прямїй лїнїї (перпендикулярно до берегів), а навскїс, в обхїд поглиблень.

Рятувальнїй пост треба виставляти в тому випадку, коли переправляється декїлька груп. Для визначення мїсця поста, як правило, нижче по течїї рїки, одного досвїдченого учасника пускають у воду на рятувальнїй мотузцї та перевїряють, чи зможуть рятувальники пїдхопити збитого течїєю туриста у тому або їншому мїсцї переправи.

При невеликій (до 1 м/с) швидкості течії і глибині (до 0,6 м) переходити річку можна колоною із взаємним підстрахуванням. Попереду йде керівник чи досвідчений турист з жердиною для випробовування дна (ями, каміння), а потім кожен фізично сильний учасник іде за слабшим, підстраховуючи його в русі. При виникненні в русі непередбачуваної ситуації, туристи можуть організувати взаємне підстрахування, взявшись за лямки рюкзака сусіда по колоні. Одиночна переправа вбхід з жердиною - дуже серйозний і складний вид переправ, які проводяться на змаганнях. Переправлятися треба в черевиках і штормових штаних, щільно обв'язавши штани шнуром навколо ніг, щоб зменшити опір води. Для стійкості користуються міцною жердиною. Ставлячи ногу, обмацують дно, шукають надійну опору. Жердина повинна знаходитися вище по течії і бути щільно притиснутою до стегна. Рука зі сторони цього стегна розміщена нижче на жердині, ніж інша. Рухаються боком до течії, приставляючи ногу, дещо нахилившись проти течії і сильно тиснучи на жердину. Жердину при переставлянні необхідно трохи піднімати над дном. Рухатися треба на три такти: нога-нога-жердина, весь час маючи дві точки опори. Якщо одночасно підняти ногу і жердину дуже легко втратити рівновагу і впасти.

При переправі вбхід страховка того, хто йде першим особливо відповідальна. Страхування учасника може відбуватися – так званою системою страхування, що складається із основної страхувальної мотузки, яка пристебнута до ковзаючого по грудній обв'язці карабіну і транспортувальної мотузки. Страхувати рекомендується двом учасникам, що стоять на березі на продовженні лінії переправи. При цьому мотузка повинна проходити через чотири руки. Транспортувальна мотузка може знаходитися в руках однієї людини. У випадку зриву, за допомогою транспортуючої мотузки спортсмен підтягується до берега.

Питання №9.

Які вимоги до кінця страховочної мотузки на водних етапах?

Варіанти відповідей.

1. Зав'язаний вузол.
2. Вузол не потрібний.
3. Кінець закріплени.

Переправа вбхід "стінкою"

Інформаційний блок до питання №10

Переправа стінкою можлива, якщо вода у річці - не вище пояса, а на протилежному березі нема дерев чи каменів, за які можна закріпити мотузок.

Група шикуюється в стінку. Перед початком броду кожному учаснику необхідно підтягнути лямки рюкзака, щоб він лежав на спині якомога вище і не торкався води. У гірських, а особливо у тайгових походах речі в рюкзаку укладаються в поліетиленовий мішок (вкладень), діаметр якого на 15-20 см більший від діаметру рюкзака і на півметра вищий від нього, що запобігає промоканню речей в рюкзаку під час дощів та бродів. Крім того, повітря в мішку буде тримати рюкзак на плаву. Речі, які носяться під днищем рюкзака, перед бродом перекладаються під клапан.

Туристи кладуть руки на плече один одному, міцно тримаючись за лямки рюкзаків. Перший учасник броду іде із жердиною як додатковою опорою та для прощупування дна ріки.

Тепер розглянемо характеристику сили впливу потоку на першого учасника. Людину, яка долає водяний потік, тримає сила тертя ніг до дна ріки.

Тобто важливо, яка якість підошви черевиків, який стан каміння на дні ріки - наскільки воно рівне та слизьке. Велике значення має також і вага людини. Зі збільшенням глибини (0,8-1 м) зменшується сила тертя, адже вага людини, зануреної більш як наполовину у воду, точніше її тиск на дно, зменшується вдвоє за законом Архімеда. Утриматися на ногах, протистояти течії в такому разі стає набагато важче.

Міцно тримаючи один одного, туристи поступово рухаються в сторону протилежного берега, дещо навскіс проти течії. Дії групи повинні бути чіткими, злагодженими. Оскільки перший учасник слугує "хвилерізом" і своїм тілом розбиває навіпіл силу течії, іншим учасникам йти легше, і вони своєю сумарною масою тіл підтримують першого. Деколи перший учасник навіть не торкається дна - сила течії його зносить.

У таких випадках не слід панікувати - "стінка його втримає, ідучи стінкою", не слід забігати вперед першого, бо у такому випадку різко

збільшується поперечний розріз групи, і течія буде зносити того, хто вийшов уперед, а групі прийдеться втримувати ще одного учасника. Стінка може розпастися.

Питання № 10.

Де стоїть найсильніший учасник при подоланні річки вбхід «стінкою»?

Варіанти відповідей.

1. Вище по течії
2. Нижче по течії
3. Всередині «стінки»

Ще про історію створення та використання вузлів.

Інформаційний блок до питання №11

Уміння в'язати на мотузку вузли в давнину вважалося мистецтвом, родовим надбанням, ревниво охоронялося від чужаків і передавалося від батька до сина. Вузол для людини, чиє життя серед небезпечної природи було боротьбою за існування, був свого роду вірним засобом як в битві, на полюванні, так і у домівці. При первісно-общинному і рабовласницькому ладі, як і в пізніші часи, з вузлами в житті людей було зв'язано немало прикмет, забобонів і марновіств. Використання шаманами, знахарями і жерцями певних вузлів на мотузку носило культовий, релігійний характер. Зав'язуванням певних вузлів на тятиві лука первісна людина «виганяла» з свого житла злих духів, зціляла хвороби і т.п. В магічну властивість вузлів свято вірили стародавні греки і римляни. Багато праць греко-римських класиків, що дійшли до нас, повідомляють про магічну силу вузлів. Пригадаємо Гомера: Еол (бог вітрів) дарує Одісею шкіряний мішок з осоружними вітрами, і цей мішок зав'язаний чарівним вузлом. Розв'язав той мішок Одісей, ...а міг би повернутися додому набагато швидше. Заборони, забобони, своєрідні табу-обмеження діяли тривалий час. Географія подібного відношення до в'язки вузлів вельми широка. У різні часи обмеження існували: у Лапландії, Ост-Індії, у жителів північної частини острова Целебес та в інших куточках Старого і Нового Світу. Римським сенаторам заборонялося мати в одязі хоч би один вузол. Віра в магічну силу вузлів розповсюдилася тільки на особливі симетричні вузли. Наприклад, стародавні греки вшановували Геркулесів (прямий) вузол. Його носили на шії як талісман. Їм зшивали краї ран потерпілим воїнам.

«Прямий» вузол — вузол для зв'язування мотузок одного діаметра. Для зв'язування прямого вузла необхідно два кінці мотузок схрестити (припустимо правий на лівий) і зав'язати; знову схрестити вільні кінці (тепер лівий на правий) і зав'язати. Правильно зав'язаний прямий вузол нагадує дві петлі, що утримують одна одну. Недоліки прямого вузла: сильно затягується при навантаженні мотузок і потребує багато часу для розв'язання. Тому для мотузок, які підлягають великому навантаженню його використовувати недоцільно. Переваги: в'яжеться дуже швидко та не потребує особливих зусиль. Прямий вузол інколи використовується для виключення зіпсованої, непридатної до навантаження частини мотузки .

Вузол "Удавка". Для зв'язування вузла "удавка" кінець мотузки обмотують навколо опори, перекидають через кінець, який будуть навантажувати, і не менше трьох разів обкручують навколо самої мотузки. Під час навантаження мотузка притягуватиметься до опори і за рахунок тертя не розпуститься. Щоб уникнути вислизання, на вільному кінці мотузки в'яжуть контрольний вузол. Контрольний вузол призначений для запобігання самовільному розв'язуванню основного вузла.

Вузол «Стремено» — вузол, що застосовується для в'язання транспортувальних пристроїв, у медичних цілях для фіксації руки, тощо. Вузол можна запросто зробити, коли кінців мотузки немає. Місце, де треба зав'язати стремено, беруть обома руками на відстані 30-35 см так, щоб між руками мотузка була горизонтальна, а кінці її вільно звисали донизу. Починаємо повертати мотузку в обох руках в одну сторону (за або проти руху годинникової стрілки). Отримаємо дві петлі, створені горизонтальною частиною мотузки і звисаючими кінцями. Тепер ці петлі треба сполучити (не розвертаючи). При навантаженні на петлю вона не повинна затягуватися. У морській справі стремено називається також вантовощабельним вузлом, бо колись широко застосовувався для прив'язування вибленок (щаблів) до вант.

Контрольний вузол — вузол, призначений для унеможливлення самостійного розв'язання певних типів вузлів під навантаженням або за інших умов. Контрольний вузол в'яжеться обов'язково навколо мотузки. Наводимо приклади вузлів, у яких використовуються (не використовуються) контрольні вузли.

Вузли, для яких використовується контрольний вузол:

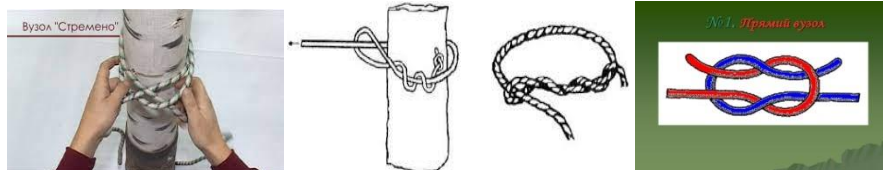
«провідник», «зустрічний провідник» (крім зв'язування стрічок), «подвійний булінь», «простий багнет», «булінь», «шкотовий», «брашкотовий».

Вузли, для яких контрольний вузол не використовується:

«вісімка», «дев'ятка», «прусик», «грейпвайн», «зустрічна вісімка», «австрійський провідник», «спрямована вісімка», «UIAA», «карабінне гальмо», «маркувальний вузол».

Питання № 11.

Назвіть вузол, де необхідно зав'язувати 2 контрольних вузли.

Варіанти відповідей.

1. Прямий 2. Стремено 3. Удавка

Про карабіни та крутопохилу переправу
Інформаційний блок до питання №12

Карабін - це пристрій для приєднання будь яких елементів спорядження один до одного. На змаганнях та в походах дозволяється використовувати альпіністські карабіни тільки заводського виготовлення, які мають клеймо виробника та характеристики міцності на тілі карабіна та сертифікат якості.

Наприклад для вузла УІАА (Вузол УІАА - вузол Міжнародного союзу альпіністських асоціацій) потрібний грушовидний карабін (такий карабін маркується HMS), для вузла Гарда потрібні два однакові карабіни типу «Ірбіс».

Міцність карабіну (згідно вимог УІАА) повинна бути не менше 2200 кг на розрив у повздовжньому напрямку та 600 кг в поперечному.

для організації навісних переправ, в тому числі і крутопохилої, або перил повинні витримувати не менше 4000 кг на розрив у повздовжньому напрямку. На всіх етапах використовують тільки карабіни з муфтою. На всіх етапах учасники повинні слідкувати за правильним використанням карабінів, а саме слідкувати, щоб навантаження не прикладалось на заціпку (муфту) карабіну, тому що, якщо навантаження припадає безпосередньо на муфту,

навантаження не прикладалось на заціпку (муфту) карабіну, тому що, якщо навантаження припадає безпосередньо на муфту,

то її розрив можливий при навантаженні всього 150-200.

Питання № 12.

Яка переправа вважається крутопохилою?

Варіанти відповідей.

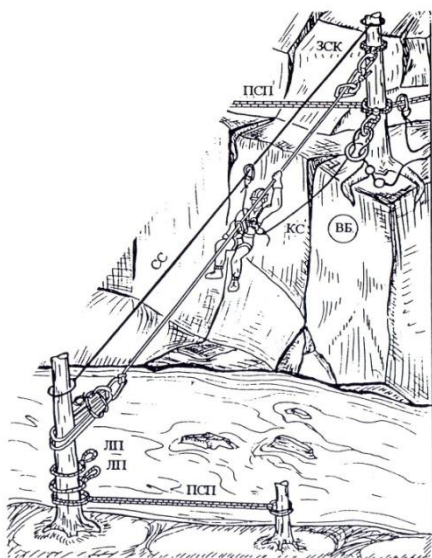
1. Більше 10 градусів.
2. Більше 20 градусів.
3. Більше 30 градусів.

Мотузка для командної страховки на крутопохилій
переправі

Інформаційний блок до питання №13

Етап «Крутопохила переправа (вниз або вгору)»

Перехід першого учасника на цільовий берег здійснюється на командній страховці правильним способом, що задається Умовами змагань. Решта учасників переправляється по навісній переправі. Учасники переправляються ногами у напрямку до низького берега на верхній командній страховці через гальмівний пристрій, кінець страхувальної мотузки закріпленої на рельєфі або на учаснику, що страхує, (можливо закріплювати страховку для всіх учасників, крім першого). Учасник, що страхує, стоїть на самостраховці. Знаходження учасників у робочій зоні дозволяється тільки на самостраховці або на командній страховці. Натягування основної нижньої статичної мотузки для переправи здійснюється будь-яким способом за допомогою основної мотузки, карабінів, блоків та спорядження для закріплення поліспасти. Забороняється використовувати для кріплення поліспасти жюмарів та інших «кусаючих» технічних пристроїв, а також наведення переправи за

допомогою інших технічних засобів (домкрат тощо). Кріплення перил – жорстке (опора, крюк). До початку переправи учасників всі додаткові елементи системи натягування переправи повинні бути знятими. Елементами, що несуть навантаження можуть бути тільки карабіни з муфтою та основна мотузка. Для останнього учасника (або потерпілого) при крутопохилій вниз потрібна супроводжуюча мотузка знизу. На крутопохилій переправі вантаж транспортується окремо від учасника, при цьому повинна контролюватись швидкість його переміщення мотузкою, що закріплена на одному із боків етапу.

При крутопохилій переправі вгору дозволяється при підйомі учасників використовувати на нижній мотузці зажими (наприклад Shunt, Ascension, Croll, MiniTraxion, ProTraxion, Pantin фірми Petzl) та обов'язкова верхня командна страховка через гальмівний пристрій.

Питання № 13.

Якої мінімальної довжини має бути мотузка для командної страховки на крутопохилій переправі?

Варіанти відповідей.

1. Довжина переправи. 2. Подвійна довжина. 3. Потрійна довжина.

Про вузол з одним контрольним вузлом

Інформаційний блок до питання №14

Вузол – спосіб з'єднання і захисту лінійних матеріалів за допомогою їх зв'язування чи переплетення. Вузол може зав'язуватися різними видами матеріалів: мотузками, ремнями, струнами, дротами таким чином, що вони з'єднуються між собою, або з предметом-вантажем.

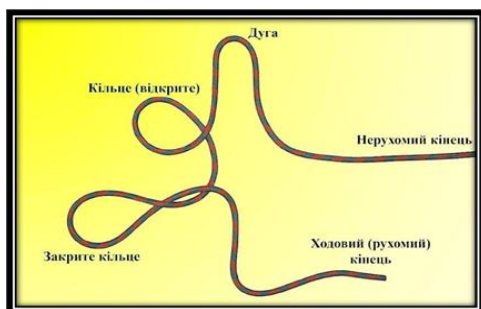
Існує багато вузлів, котрі при навантаженні затягуються, але є й такі, котрі можна розв'язати з легкістю. У свою чергу, існують такі вузли, котрі

при великому навантаженні повільно розв'язуються, або рухаються, а інші ж затягуються так, що розв'язати їх неможливо. Протягом часу користування на практиці тим чи іншим вузлом, виникали певні вимоги, котрим мав відповідати вузол, для безпечного його використання:

- 1) Вузол має відповідати своєму призначенню;
- 2) Простота в користуванні (легкість його в'язки);
- 3) Вузол не повинен розв'язуватись при великому або при перемінному навантаженні.
- 4) При незмінному навантаженні вузол не повинен рухатись.

Вузли можна класифікувати за різними критеріями:

- за надійністю;
- за об'ємом;
- за складністю розв'язування;
- за використанням компонентів мотузки;
- за матеріалом мотузки;
- за практичним застосуванням.

Основні компоненти вузла можна показати схематично ось так:

Бесідковий вузол (булінь). Люди, не знайомі з морською термінологією, можуть подумати, що назва “бесідковий” походить від дієслова “бесідувати” або від іменника “бесіда”. У морській мові назва цього вузла відбулася від “бесідки”, яка є невеликою дерев’яною дошкою – платформою, що служить для підйому людини на щоглу або опускання за борт судна при фарбувальних або інших роботах. Ця дошка за допомогою тросів кріпиться до підйомного троса особливим вузлом, який і одержав назву бесідковий вузол. Друга його назва булінь від англійського терміну “булінь”, що позначає одну з снастей. Ця снасть в’яжеться до вітрила “буліневим вузлом” (The Bowline Knot), або просто “булінем”. На цьому вузлі є сенс зупинитися детальніше. Дійсно, він викликає захоплення у тих, хто має справу з тросами і в’язкою вузлів. Це один з якнайдавніших і найдивовижніших вузлів, будь-коли придуманих людиною. Археологи свідчать, що цей вузол, був відомий стародавнім єгиптянам і фінікійцям за 3000 років до нашої ери. В англійській морській технічній літературі його

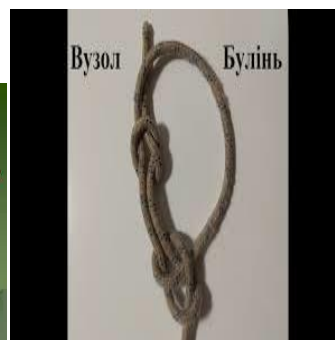
часто іменують “королем вузлів”. Далеко не кожен морський вузол порівнюється з ним у кількості позитивних властивостей, якими він володіє. З урахуванням сфери його застосування і відмінних якостей, вузол по праву удостоєний у величезній династії морських і не морських вузлів королівського титулу. На вигляд він схожий на ткацький вузол, але його ходовий кінець йде не в петлю іншого кінця, а в петлю свого корінного кінця. Вузол, не дивлячись на дивовижну компактність, містить в собі одночасно елементи простого вузла, напівштика, ткацького і прямого вузлів. Елементи всіх цих вузлів у певному поєднанні дають вузлу право називатися універсальним. Він дивно просто в’яжеться, навіть при сильній тязі ніколи не зтягується “намертво”, не псує трос, ніколи не ковзає уздовж троса, сам не розв’язується, але його легко розв’язати, коли це потрібно. Основне призначення вузла – це обв’язування людини тросом під пахвами як засіб страховки при підйомі на висоту, опусканні за борт або в задимленому приміщенні під час пожежі. У житті завжди може стати в нагоді уміння швидко зав’язати булінь навколо своєї талії. Це потрібно уміти робити однією рукою одним безперервним рухом кисті, в темноті, за 2-3 секунди. Навчитися цьому зовсім неважко. Уявіть таку ситуацію: ви опинилися за бортом судна у воді, вам кинули з палуби кінець, по якому ви не зможете підійнятися вгору, тому що він слизький. Зав’язавши навколо своєї талії булінь, і пересунувши петлю, що утворилася, попід пахви, ви можете гарантувати, що вас благополучно витягнуть з води на палубу. Цей прекрасний вузол не раз врятував життя морякам.

Питання № 14.

Назвіть вузол, де необхідно зав'язувати один контрольний вузол.

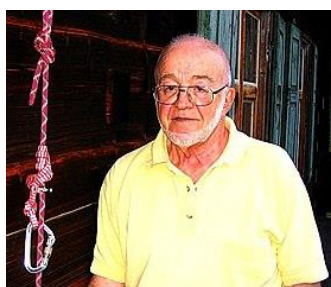
Варіанти відповідей.

1. Вісімка . 2. Грєпвайн. 3. Булінь.

Про вузол, що не може бути зав'язаним без карабіна

Інформаційний блок до питання №15

Під час тренувань та змагань часто звучить назва вузла «**Вузол Бахмана**». Гуртківці, які натхненно готуються до змагань, знають, що цей вузол належить до категорії вузлів, які самостійно схоплюються під навантаженням й вільно ковзають вздовж мотузки при його відсутності. Але хто автор цього вузла, знають не всі. Настав час познайомити юних туристів з австрійським альпіністом і гірським рятувальником Францем Бахманом. Франц Бахман народився у 1930 році. А помер нещодавно – 24 липня 2019 року. Він був альпіністом, рятувальником та інженером-машинобудівником. Розробив кілька схоплюючих вузлів, один з яких назвали його іменем. Бахман був сміливим підкорювачем альпійських вершин, вертикальних стінок, частину яких він подолав наодинці. Маючи великий досвід подолання проблем під час роботи в горах технічним директором служби порятунку у Форарльберзі (федеральна земля на заході Австрії), він приділив основну увагу розробці схоплюючих вузлів.

Академічний вузол використовується в хірургії для стягування розтину і зв'язування докупи кінців нитки. У морській справі цим вузлом зв'язуються кінці двох тросів при сильній тязі.

Знайомий вузол і рибалкам.

Стре́мено — вузол, що застосовується для в'язання транспортувальних пристроїв, у медичних цілях для фіксації руки, у морській справі. Вузол можна запросто зробити, коли кінців мотузки немає.

Питання № 15. Назвіть вузол, для зав'язування якого використовують карабін.

Варіанти відповідей.

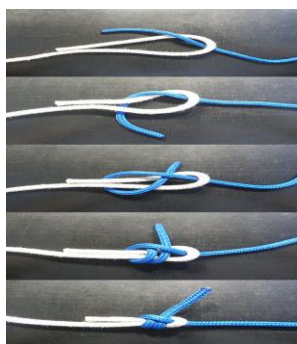
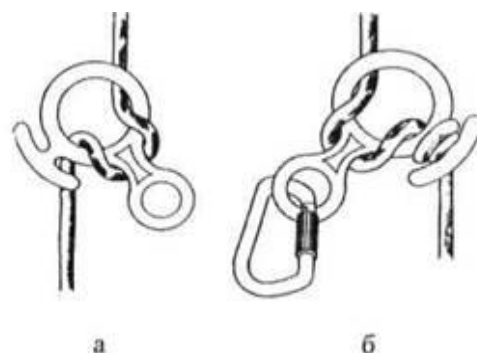
1. Академічний.
2. Бахмана.
3. Стремено.

Питання та інформація для тих, хто не боїться спускатися по вертикальній мотузці. Який вузол використовується для спуску?

Інформаційний блок до питання №16

Спуск по вертикальних перилах часто називають спуском способом «дюльфер». Він здійснюється на крутих схилах, середня крутизна яких не менше 60 градусів. Організація спуску вимагає закріплення мотузки за допомогою вузла «карабінна удавка» до надійної опори (вертикальні перила) і організації самостраховки та командної страховки.

Самостраховка здійснюється за допомогою петлі «прусика» і вузла «схоплюючий», який в'яжеться на вертикальних перилах. Для забезпечення безпеки спуску використовується пристрій «вісімка» або «рогатка». Цей пристрій дозволяє набагато збільшити силу тертя, в порівнянні з тим, якщо мотузку пропускати тільки через карабін. Якщо мотузку накрутити на різки «вісімки», то сила тертя збільшиться до такого значення, що той, хто спускається, зовсім зупиниться. Командна страховка здійснюється основною мотузкою зверху через гальмівний пристрій. Самостраховка і командна страховка обов'язково здійснюється у брезентових рукавицях. Страховка усіх учасників – командна. Етап може бути організований на формах рельєфу, деревах тощо.

Брамшкотовий вузол — призначений для зв'язування мотузок різного діаметра. До цієї ж групи належить і академічний вузол. Це морський вузол. Назва вузла пов'язана з брам-шкотом — снастю рухомого такелажу, якою розтягують шкотові кути брамселів. У той час

як шкотові вузли використовують для ув'язування одинарних шкотів нижніх вітрил корабля, а брамшкотові вузли застосовують для ув'язування брамшкотів і бом-брам-шкотів, брам-фалів і бом-брам-фалів, а також брам-гітових.

В'язання брамшкотового вузла: 1. Роблять петлю з основної мотузки. 2. Допоміжну мотузку продівають через цю петлю, утворюють невелику петлю, через яку двічі просмикується її кінець, накручений навколо петлі основної мотузки.

УІАА – вузол, офіційно затверджений в 1971 році рішенням Інтернаціонального союзу альпіністів.

Застосовується для динамічної страховки через альпіністський карабін або для спуску замість пристрою для спуску. Використовується тільки на м'якому, еластичному канаті. При закладці в карабін витків канату суворо враховується напрямок можливого ривка та положення вихідного кінця канату вздовж цілісної стіни карабіна, що запобігає руйнуванню муфти карабіна під час спуску.

Вузол "Штик". Застосовується для закріплення до опори

натягнутого канату, або який знаходиться під навантаженням. Під навантаженням сильно послабляє канат, але легко розв'язується. При закріпленні канатів цим вузлом можна робити декілька обертів канату навколо опори для збільшення міцності на перегибах цієї опори. Існує декілька варіантів зав'язування цього

вузла, що запобігає його затягненню під навантаженням. Знижує середню міцність нейлонового канату до 63 %, поліпропіленового – на 57 %. Зав'язується обов'язково із контрольним вузлом.

Вимоги безпеки при роботі з вузлами. Вузли, що мають однакову конфігурацію, можна зав'язати різними способами. Під способом зав'язування розуміють те, як зав'язують вузол: - петлі-вузли "провідник", "вісімка", "дев'ятка", "австрійський провідник", "спрямована вісімка"; - одним кінцем – вузли "булінь", "провідник", "вісімка", вузол "прусик"; двома кінцями вузли "грейпвайн", "зустрічний провідник", "зустрічна вісімка"; - однією петлею (щоб утворився подвійний вузол) – вузли "подвійний булінь", "подвійний провідник"; - двома петлями – вузол "стремено"; - петлею й одним кінцем – "маркувальний вузол"; 82 - петлею й

карабіном – вузол "UIAA". Під методикою зав'язування вузла мається на увазі використання вузла із застосуванням контрольних вузлів або без них: З контрольними вузлами використовуються: "провідник", "булінь", "зустрічний провідник", "подвійний булінь", "подвійний провідник", "простий штик". Без контрольних вузлів використовуються: "вісімка", "дев'ятка", вузол "прусик", "грейпвайн", "зустрічна вісімка", "австрійський провідник", "спрямована вісімка", "UIAA", "маркувальний вузол". При зав'язуванні й використанні вузлів можуть бути допущені наступні помилки: - використання не за призначенням; відсутність контрольних вузлів; - використання кінців і петель, які не є вантажними; розташування вузла на перегині; дуже близьке розташування вузла до опори; - сторони петлі, що виходять із вузла до опори, рознесені більш ніж на 90°; - у конструкції вузла петлі не охоплюють один одного, а працюють на зріз; - шлаг вантажного кінця каната перебуває під утримуючим шлагом; не розправлені шлагги при зав'язуванні вузла. Основними вимогами до вузлів є надійність, простота зав'язування й легкість розв'язання. Для використання у промисловому альпінізмі рекомендовано 15-20 вузлів, без знання яких іноді проблематично забезпечити повну безпеку виконання робіт. Ці вузли, методика їхнього зав'язування перевірені часом й великим досвідом використання. Варто пам'ятати: краще знати добре кілька вузлів, ніж погано – багато!

Питання № 16. Назвіть вузол, який можна використовувати для спуску по вертикальній мотузці.

Варіанти відповідей.

1. Штик.
2. UIAA.
3. Брамшкотовий.

Кращий лікар - велосипед
Інформаційний блок до питання №17

У найбільш велосипедній країні Європи — Голландії провели дослідження, яке показало, що працівники, що добираються на роботу на велосипеді, хворіють значно рідше, а працездатність їхня — вища. Таким чином, багато держав прийшли до простого висновку, що облаштування велосипедних доріжок і розвиток велосипедної культури є найбільшою інвестицією в здоров'я нації. Яку ж вигоду ви отримуєте, сівши на велосипед? По-перше, крутячи педалі, ви безперервно робите фізичні вправи. Такий спорт нормалізує діяльність серцево-судинної системи: посилюється кровообіг і зміцнюється серцевий м'яз.

Згідно з дослідженнями, інфаркти міокарда та серцеві напади у велосипедистів трапляються на 50% рідше! Зміни стосуються і дихальної системи. Під час велосипедної прогулянки вентиляція легенів істотно посилюється, і кров збагачується киснем. Особливо велосипед буде корисний тим, хто кидає курити — це прискорить процес очищення легенів. Також велосипед — це чудовий засіб позбутися від зайвої ваги. За годину їзди людина вагою 80 кг спалює до 450 кілокалорій. Якщо вас мучать симптоми вегетосудинної дистонії, то позбутися їх можна за допомогою велосипедних прогулянок. Велосипед визнано одним з найкращих немедикаментозних засобів для лікування цієї недуги. Крім того, регулярне крутіння педалей знизить до мінімуму ризик появи такої хвороби, як варикозне розширення вен. Обертальні рухи ногами підсилюють циркуляцію крові й запобігають застійним явищам у ногах. Велосипед також чудово справляється зі стресом.

Питання № 17. А при яких захворюваннях варто обмежити чи зовсім виключити їзду на велосипеді?

Варіанти відповідей.

1. Порушення координації та серйозні захворювання серцево-судинної системи, ураження судин головного мозку.
2. Ламкість кісток та захворювання хрящової і суглобової тканини.
3. Всі вищезазначені хвороби.

Сьогодні ти велотурист, а завтра водій автомобіля

Інформаційний блок до питання №18

Змагання на дистанції «Велоралі» включає додатковий етап (ДЕ) «Правила дорожнього руху». Готуючись до даного етапу, юні велотуристи отримують знання, що знадобляться їм у майбутньому під час здачі екзамену для отримання водійських прав. Дистанції цього виду туризму – фігурне водіння велосипеду, тріал, велосипедний крос, велоралі – розвивають водійську майстерність гуртківців. Важливість велосипедного туризму для підготовки майбутніх водіїв автомобілів, мотоциклів, військових машин не викликає сумніву.

Питання № 18

Водій автомобіля виїхав на дорогу, позначеною знаком

Проїхав по цій же дорозі перехрестя, перед яким світлофор працював у режимі миготіння жовтого сигналу. Далі проїхав прямо ще два перехрестя, де не було жодного знаку, світлофора і регулювальників.

Скільки разів водій автомобіля порушив правила дорожнього руху ?

Варіанти відповідей.

1. Водій порушив ПДР два рази.
2. Водій порушив правила три рази.
3. Водій не порушував правил.

Велосипедисти вночі на на дорозі.
Інформаційний блок до питання №19

Керувати велосипедом та використовувати проїзну частину дороги для руху дозволяється з 14 років. Велосипедист має право керувати велосипедом, який обладнаний звуковим сигналом та світлоповертачами:

спереду – білого кольору, по боках – оранжевого, позаду – червоного. Для руху в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості на велосипеді повинен бути встановлений та увімкнений ліхтар (фара).

Питання № 19. Троє велосипедистів виїхали на дорогу з автомобільним транспортом в темну пору доби. Горять ліхтарі, які освітлюють дорогу. Микола увімкнув фару над переднім колесом. Світлоповертачів на його велосипеді немає. Михайло має і фару, і світлоповертачі, але фару не включив, вважаючи, що він і так помітний у світлі ліхтарів. А Василь не має на велосипеді ні фари, ні світлоповертачів, але він їде у куртці, яка має світлоповертальні полоси. Хто з цих трьох осіб порушує правила?

Варіанти відповідей.

1. Микола та Василь.
2. Михайло.
3. Усі троє порушують.

Велосипедна інфраструктура. Велодоріжка.

Інформаційний блок до питання №20

Велосипедна інфраструктура – це вся інфраструктура, якою дозволено

користуватися велосипедистам. Вона включає у себе велодоріжки, велосмуги, спільні зони тощо. Дороги, якими користуються автомобілісти, також є велосипедною інфраструктурою, за винятком тих місць, де рух велосипедистів заборонено, наприклад багатьох автомагістралей.

Також до велоінфраструктури належать такі зручності, як стоянки для велосипедів, навіси, сервісні центри та спеціальні дорожні знаки та сигнали. Чим більше велосипедної інфраструктури, тим більше людей пересувається на велосипедах.

Гарне проєктування доріг, утримання доріг і організація дорожнього руху можуть зробити велосипед безпечнішим і кориснішим. Населені пункти з густою мережею з'єднаних між собою вулиць, як правило, є місцями для пересування на велосипеді. Їхні велосипедні мережі можуть дати людям прямі, швидкі, легкі та зручні маршрути.

Розвиток зручної та безпечної велоінфраструктури є однією зі складових впровадження збалансованого транспорту.

Питання № 20.

На фото зліва зображено велосипедну доріжку поруч з дорогою для автомобільного транспорту. Назвіть країну, де могло бути зроблене фото.

Варіанти відповідей.

1. Польща. 2. Італія. 3. Великобританія.

Сагайдачний і Дорошенко

Інформаційний блок до питання №21

Почнемо із задушевної лірично-епічної пісні «Ой на горі та женці жнуть». Хто її автор і про кого вона співається? Кажуть - пісня народна, значить, автор – народ. Та все ж, очевидно, що автор був, але сталося це так давно, що прізвище поета десь загубилося, затерлося між людьми, чи просто зникло, а пісня живе донині і, мабуть, житиме ще довго. Поки житиме історія і пам'ять в Україні про наших славних українських козаків. Адже вона стала дійсно народною, українською.

Отже, спочатку нагадаємо слова пісні часів гетьманів Петра Сагайдачного і Петра Дорошенка:

Ой, на горі, та й женці жнуть
Ой, на горі та женці жнуть,
Ой, на горі та женці жнуть,
А попід горою, яром-долиною
Козаки йдуть.
Гей, долиною, гей,
Широкою, козаки йдуть
Попереду Дорошенко,
Попереду Дорошенко,
Веде своє військо, військо запорізьке
Хорошенько.
Гей, долиною, гей,
Широкою, хорошенько.
А позаду Сагайдачний,
А позаду Сагайдачний,
Що проміняв жінку на тютюн та люльку,
Необачний.
Гей, долиною, гей,
Широкою, необачний.
Гей, вернися, Сагайдачний,
Гей, вернися, Сагайдачний,
Візьми свою жінку, віддай тютюн-люльку,
Необачний!
Гей, долиню, гей,
Широкою, необачний!
Мені з жінкою не возиться,
Мені з жінкою не возиться,

“Ой на горі та женці жнуть...”: “Наша дума, наша пісня не вмре, не загине. От де, люди, наша слава, слава України”

(Т. Шевченко).

А тютюн та люлька козаку в дорозі
Знадобиться!
Гей, долиною, гей,
Широкою, знадобиться!
Гей, хто в лісі, озовися!
Гей, хто в лісі, озовися!
Та викришем вогню, та закурим люльку,
Не журися! Гей, долиною, гей, Широкою, не журися.

Питання №21.

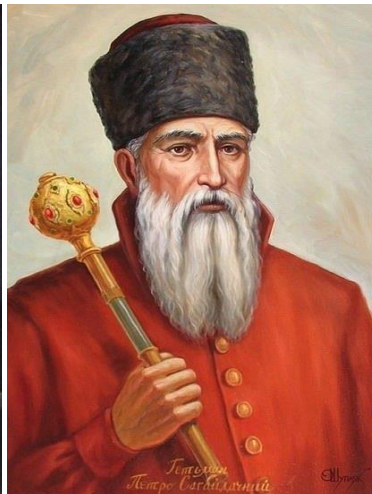
Вкажіть пару (пари) воєначальників, які не могли ходити в похід разом:

Варіанти відповідей.

1. Гетьман Петро Дорошенко і гетьман Петро Сагайдачний
2. Гетьман Петро Дорошенко і кошовий отаман Григорій Сагайдачний
3. Полковник Михайло Дорошенко і гетьман Петро Сагайдачний
4. Полковник Михайло Дорошенко і кошовий отаман Григорій Сагайдачний

Гетьман Петро
Дорошенко

Гетьман Петро
Сагайдачний

Полковник
Михайло
Дорошенко

Сагайдачний. Могила Гетьмана
Інформаційний блок до питання №22

Місце поховання славетного українського гетьмана, могилу котрого за радянських часів намагалися знищити назавжди, зможуть знайти вже наступного року. Після того, як побудований гетьманом Іваном Мазепою та зруйнований радянською владою Богоявленський собор у Києві набув статусу нововиявленої пам'ятки

культурної спадщини, історики зможуть ініціювати розкопки.

Як зазначають дослідники, цього річ за допомогою сучасного георадару їм вдалося встановити раніше втрачене розташування могили гетьмана Петра Сагайдачного. Її зможуть віднайти вже наступного літа, коли за планом, археологи почнуть масштабні розкопки.

Історики переконані, що могила гетьмана точно знаходиться на території зруйнованого Богоявленського собору на території Києво-Могилянської академії. За словами дослідників, у 2010 році був ремонт пошкодженої труби, тоді робочі і знайшли траншеї собору вперше. Але тільки за 13 років з'явилась можливість оглянути територію сучасним радаром, який може «бачити» вглиб до 8 метрів.

Водночас собор було внесено до списку пам'яток, що підлягають відбудові ще в 90-х роках минулого століття, а коли віднайшли фундамент, про відбудову почали говорити предметно. Археологи вказують, що подекуди добре збережені фундаменти старовинного собору знаходяться просто під ногами киян – на глибині 0,6-0,8 метрів.

Богоявленський собор – головний храм Київського Братського Богоявленського монастиря. У 1690-1693 роках на місці старої дерев'яної церкви коштом гетьмана Івана Мазепи зведено новий кам'яний Богоявленський собор у стилі українського бароко. Собор вважається одним з найбільших споруд тогочасного Києва та архітектурною домікантою

Подолу.

Київська братська шкóла — одна з братських шкіл в Україні у XVII столітті, заснована у 1615 році Київським братством за зразком єзуїтських освітніх закладів.

В основу її статуту (1620 рік) покладено статут Львівської братської школи. Київська братська школа була спробою православних міщан Києва зберегти свої звичаї та підняти на вищий рівень православну освіту, які занепали на фоні зростання популярності ідей унії та католицької єзуїтської системи освіти.

Матеріальну допомогу школі надавав і Петро Сагайдачний. У 1632 році було об'єднано школу Києво-Печерської лаври з Київською братською школою і реорганізовано у вищий навчальний заклад — Києво-Могилянську колегію, яка з 1659 року була перейменована на академію. На території Києво-Могилянської академії проведуть археологічні дослідження задля пошуку фундаменту Богоявленського собору Києво-Братського монастиря. Богоявленський собор, збудований у 1690-1695 роках, як головний храм Києво-Братського монастиря, до знесення радянською владою у 1936 році, був одним із найяскравіших взірців українських барокових гетьманських храмів. Він пов'язаний з двома видатними діячами української історії – гетьманами Іваном Мазепою та Петром Сагайдачним. Вважається, що останній був похований у підземеллі собору.

Раніше Православна церква України канонізувала гетьмана Петра Сагайдачного та встановила 20 квітня днем його пам'яті для загальноцерковного шанування.

Питання № 22.

Гетьман помер 22 квітня 1622 року внаслідок ускладнень після поранення в руку. Де отримав поранення гетьман, під час якої битви?

Варіанти відповідей.

1. Під час взяття турецької фортеці Кафи в Криму (тепер місто Феодосія).
2. В Хотинській битві проти турків.
3. Під час облоги Москви.

Сагайдачний керує облогою Москви

Іван Сірко. Боротьба до і поневіряння після смерті

Інформаційний блок до питання №23

Іван Сірко народився приблизно між 1605–1610 роками. Це засвідчують результати досліджень останків Сірка, згідно з якими кошовому отаманові на момент його смерті було 70-75 років.

Від першого дослідника біографії Сірка, Дмитра Яворницького, пішла думка про те, що майбутній кошовий отаман народився в Слобідській Україні, в слободі Мерефі — сучасне місто Мерефа Харківської області. Але це припущення оскаржують багато істориків. Вважається, що Іван Сірко походив зі Східного Поділля, і припускають, що місце його народження — сотенне місто Брацлавського полку Мурафа, неподалік Кальника, а в Мерефі отаман жив із сім'єю у своєму будинку. Можливо, Мерефа отримала назву саме від подільської Мурафи, бо переселенці з Правобережної України на Лівобережну нерідко давали новим поселенням назви своїх рідних сіл чи містечок. Сірко також у 1658—1660 роках був вінницьким (кальницьким) полковником, а за тих часів на такі посади зазвичай обирали людей, які походили з тамтешніх країв.

Отаман Іван Сірко брав участь у війнах Богдана Хмельницького з Річчю Посполитою, але найбільше й успішно воював проти Османської імперії та її васалів. В історичних документах зафіксована участь Івана Сірка у визвольній війні українського народу проти Речі Посполитої, зокрема, в битві під Жванцем 1653 року.

Є відомості, що 1654 року Іван Сірко, разом із Іваном Богуном, Петром Дорошенком та іншими, виступав проти підписання Переяславської угоди, і як більшість запорожців, відмовився від присяги московському царю Олексію Михайловичу. У 1660–1680 роках дванадцять разів його обирали кошовим отаманом. 1664 року поселився з родиною під Харковом, за дві версти від Мерефи. Обрано на посаду полковника Харківського полку (1664—1665, 1667 роки).

Як політик він досить часто змінював орієнтацію. Зокрема, 1672 року Іван Сірко претендував на гетьманську булаву, що посварило його з новим гетьманом Іваном Самойловичем і московським урядом, який заслав його до Тобольська (мабуть, головне за підтримку Петра Дорошенка й зв'язки зі Степаном Разіним).

Після повернення з московської неволі (1673 рік) до кінця життя залишився противником Москви, відстоюючи насамперед автономні інтереси Запорозжя й в ім'я їх встановлюючи зв'язки, то з Річчю Посполитою, то навіть з Османською імперією і Кримським ханством.

1675 року здійснив блискучий похід, заблокувавши вторгнення Османської імперії на Чигирин, розбив кримську орду і яничарів Ібрагім-паші, які вдерлися в Україну.

Відомий лист Запорозьких козаків до султана Османської імперії Мехмета IV 1676 р. підписав Іван Сірко, що показано у картині Іллі Рєпіна.

Сірко виходив переможцем із десятків антиосманських походів. За даними Яворницького, Іван Сірко здійснив 55 вдалих походів. За боротьбу проти османів і кримських татар — герой народних переказів і дум.

Уже на схилі віку він згадував у листі до московського царя Олексія Михайловича, що наприкінці 1620-х років йому разом із Богданом Хмельницьким випало бути в морському поході запорозьких козаків проти османської фортеці Трапезунд.

1680 року спільно з донцями Сірко востаннє опустив свою переможну булаву в битві з ординцями. Повертаючись з походу, він дізнався про вбивство синів і дружини, після чого занедужав і поїхав з Січі за 10 верст на свою пасіку в село Грушівка. У «Літописі» Самійла Величка написано: «...того ж літа, 1 серпня, преставився від цього життя в своїй пасіці Грушовці, похворівши певний час, славний кошовий отаман Іван Сірко... поховано його знаменито... з превеликою гарматною й мушкетною

стрільбою і з великим жалем всього Низового війська. Бо це був справний і щасливий вождь, який з молодих літ аж до своєї старості ...не тільки значно воював за Крим і попалив в ньому деякі міста, але також погромлював у диких полях... численні татарські чамбули і відбивав полонений християнський ясир». Похований Іван Сірко був неподалік від Чортомлицької Січі (тепер це село Капулівка Нікопольського району Дніпропетровської області). 1967 року його перепоховали на іншому краю села, через те, що води Каховського водосховища наблизилися до могили. Точно сказати, що то є останки Сірка, неможливо. Відомо, що йому відрубали праву

руку, як він наказав у своєму заповіті. При розкопках могили було віднайдено обидві цілі руки, тому де його в дійсності поховано, нікому не відомо. Щороку, 1-2 серпня, на могилі Івана Сірка (що за 2 кілометри від села Капулівка) проводять вшанування пам'яті Славного Кошового Отамана, яке збирає тисячі українців з усієї країни та з закордону.

23 серпня 2000 року відбулася урочиста церемонія перепоховання останків кошового отамана в Капулівці. У склепі знаходяться усі останки кошового. Історія з його рукою є легендою. З Москви повернено частини тіла, що були вилучені раніше — череп та деякі інші частини. За черепом було відновлено його портрет з якого зроблено погруддя на могилі. Перед похованням було досліджено останки й встановлено, що вони відповідають опису Івана Сірка й мають характерні отримані ним сліди від поранень. Проте генетична експертиза не робилася. Матеріали цих досліджень є у Дніпрі в історичному музеї.

У Мерефії на Харківщині вже давно обговорювалась можливість і нееобхідність встановлення пам'ятника отаману. Один з активістів увічнення Івана Сірка у місті знайшов скульптора, який створив високохудожній образ отамана, але грошей на цей витвір мистецтва явно не доставало. Тоді активіст зустрівся з нікопольським скульптором Валентином Шкондою — автором погруддя Івана Сірка, яке було встановлене на його могилі. Той зголосився відлити ще одне таке погруддя з чавуну для Мерефи, але і тут потрібні були немалі гроші. Довгий час активіст збирав на базарі пожертви мерейан на увічнення кошового отамана. Потім це погруддя кілька років простояло на його подвір'ї, аж доки місцева влада не надала дозволу на встановлення пам'ятника. Але поважна комісія з Харкова, оглянувши скульптуру, визнала твір малохудожнім. На кошти, виділені з обласного бюджету, було замовлено проєкт харківським авторам. Невдовзі вони представили аж три моделі пам'ятника, які було виставлено у міській бібліотеці на обговорення громадськістю. Всі постаті виглядали неприродними, здавалось, що вони позують у козацькому вбранні. Коли вже й жителі міста стали допитуватися у тодішнього мера Мерефи, куди поділися зібрані гроші, міськрада вирішила встановити пам'ятник-погруддя Івану Сіркові, виготовлений Валентином Шкондою. Відкриття його відбулося 30 травня 1993 року.

Питання №23 Нижче наведені три зображення великого отамана від різних авторів. Одне з них призначалося для виготовлення пам'ятника Сірку і встановлення останнього у МерEFI. Але не судилося... Знайдіть відповідь на питання і після цифри (1, 2 чи 3) напишіть ім'я скульптора, який конкретно планував свій витвір для МерEFI.

Варіанти відповідей.

1.

2.

3.

Про Івана Мазепу, Києво-Могилянську академію та
ректорів Харківського університету

Інформаційний блок до питання №24

22 липня 2017 року в рамках фестивалю «Гетьманська слава», який проходив у с.м.т. Коломак, відбулося відкриття пам'ятника гетьману України Івану Мазепі, військово-політичному діячу, дипломату, князю, автором якого став відомий харківський скульптор Сейфаддін Гурбанов. Нижче буде сказано про те, який вагомий вклад вніс Мазепа в будівництво храмів та навчальних закладів України. А питання буде стосуватися ректорів Харківського університету, один з яких навчався у навчальному закладі, що став вищою школою завдяки гетьману.

Для людей, навіть обізнаних з історією України, залишається маловідомим цікавий документ, складений повсталою проти Московії козацькою старшиною в Бендерах у 1709 році вже після смерті Івана Мазепи. В цьому документі приведений приблизний перелік особистих коштів, які Мазепа вкладав у монументальне будівництво храмів, навчальних закладів і різні пожертви, як на теренах України так і всього світу. Суми капіталовкладень вражають.

Потрібно сказати, що на момент приходу Івана Мазепи до влади в 1687 році православні храми в Україні знаходилися в жахливому стані. За ініціативи Івана Мазепи і на його кошти починається капітальна реставрація та перебудова в стилі українське бароко храмів Київської Русі, тим самим Мазепа врятував культурну спадщину українського народу від неминучої руйнації. Крім того, на кошти Мазепи будуються десятки нових храмів. Під кінець гетьманування Мазепи українські храми стають одними з найгарніших та найбагатших у православному світі. Гетьман, згідно споминів сучасників,

прагнув зробити Київ другим Єрусалимом, культурною та релігійною столицею Східної Європи.

Загалом на нове будівництво, реконструкцію та подарунки лише храмам Києво-Печерської лаври Іван Мазепа виділив близько 30-35 мільйонів золотих, що для тих часів було колосальною сумою, якщо грубо перевести їх у грошовий еквівалент нашого часу з урахуванням інфляції, то цей вийде в районі від 500 млн. до мільярда доларів США. Окремо Іван Мазепа видав Києво-Печерській лаврі 180 тисяч золотих для книгодрукування та благочинність, але ці гроші і частину старовинних ікон, подарованих Мазепою, у 1709 році вкрали росіяни та вивезли в Московію. Якщо ж підрахувати всі кошти, які Мазепа вніс на благочинність, то вийде астрономічна сума.

Виникає два питання: перше - чому Мазепа стільки грошей безкорисно віддавав українським та іноземним церквам та розбудовував цілу мережу храмів в Україні?

Крім релігійних причин, варто мовити про те, що церкви в кінці 17 початку 18 століття в Україні виконували важливі соціальні функції. В ті часи не існувало ні пенсійного фонду, ні системи закладів медицини та освіти. Навіть книгодрукування проводилося в божих храмах. Церква в той період заміщала собою частину соціальних функцій, які нині виконує держава. В багатьох храмах діяли церковні школи, в храмах існували лікарняні заклади, де навіть намагалися лікувати душевнохворих. На пожертви багатих людей, в храмах готувалася їжа, яка безкоштовно роздавалася бідним людям, сиротам та вдовам. В Києво-Печерській лаврі знаходилася велика книгодрукарня, яка забезпечувала книгами мало не всю Україну. Друкування книг в ті часи коштувало дуже дорого, і на гроші Мазепи лаврська друкарня надрукувала таку велику кількість книг українською мовою, що їх росіяни за наказом Петра першого кілька десятків років спалювали.

Друге питання: звідки у Мазепи взялася така величезна кількість грошей? За неперевіреними фактами основою багатства Івана Мазепи була срібна копальня. На добуте срібло Мазепа скупив великі земельні наділи в Україні та Білорусії і, ставши гетьманом, взяв під свій контроль міжнародну торгівлю Гетьманщини. Люди Мазепи скуповували в Україні товари за українськими цінами і продавали їх у Західну Європу в 5-10 разів дорожче. Крім того, Мазепа розвивав промисловість на теренах України, захищаючи її від російських конкурентів.

Велику роль відіграв Іван Мазепа в становленні Києво-Братської школи, а потім колегії, заснованої київським митрополитом Петром Могилою. Саме за допомогою і фінансового сприяння Мазепа цей навчальний заклад набув статусу академії і увійшов в історію як Києво-Могилянська академія. Список видатних студентів Києво-Могилянської академії величезний: до вихованців належали гетьмани Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Іван Скоропадський та Іван Самойлович. Тут навчалися архітектор Іван Григорович-Барський, композитори Артемій Ведель та Максим Березовський, філософ Григорій Сковорода та науковець Михайло Ломоносов.

Тобто можемо сказати, що перетворення Київського колегіуму, який мав статус середньої школи, у школу вищого типу, власне академію, відбулося за часів гетьманування Мазепа й саме завдяки його активному сприянню. Тому не дивно, що цей навчальний заклад тоді деякий час іменувався Київською Могило-Мазепинською академією.

А тепер переходимо до конкретного питання, яке стосується нашого Харківського університету і одного з його ректорів.

На честь 213-річчя з дня заснування Харківського національного університету встановлено пам'ятник одному з його ректорів, який свого часу навчався в Києво - Могилянській академії. Автор пам'ятника Олександр Рідний.

Питання № 24

Якому ректору Харківського (тоді імператорського) університету встановлено пам'ятник у нашому обласному центрі?

Варіанти відповідей.

1. Гулак-Артемівський Петро Петрович
філолог, письменник,
ректор: 1841–1849

2. Рижський Іван Степанович,
філолог,
ректор: 1805–1806, 18

3. Багалій Дмитро Іванович
історик,
ректор: 1906–1911.

Про Рєпіна та картину «Запорожці пишуть листа
турецькому султану»

Інформаційний блок до питання №25

Наш земляк, нащадок козацького роду, Ілля Юхимович Рєпін, став відомим художником завдяки чудовим картинам, серед яких чільне місце посідає його твір «Запорожці...». У Харкові нині знаходиться картина, яку він почав створювати 1889 року, коли ще не був закінчений перший варіант, що знаходиться наразі в Росії. Це, «харківське», полотно трохи поступається за розмірами початковому варіанту.

Другий варіант «Запорожців» художник спробував зробити «історично достовірнішим», але явно виявився незадоволений результатом і кинув його на півдорозі. Зберігається він зараз у Харківському художньому музеї.

Основний (можна сказати, класичний) варіант картини був завершений 1891 року. Після першого публічного огляду художника критикували, бо, на думку багатьох, картина була

«історично недостовірною». Але доля полотна склалася вдало: після гучного успіху на декількох виставках у Росії та за кордоном (у Європі) картину купив імператор Олександр III. Картина залишалася у царських зібраннях до 1917 року, а після опинилася в Державному Російському музеї.

Звернемося до першого варіанту знаменитої картини і вкажемо, які відомі в той час люди стали згідно з деякими версіями прототипами персонажів «Запорожців».

Для похмурого козака із смерковим поглядом позував Василь Васильович Тарновський, український колекціонер і меценат, власник відомого маєтку Качанівка. У Качанівці Рєпін змальовував козачу амуніцію (а заразом — і самого Василя Васильовича), якої у Тарновського було дуже багато. Його колекція старовини козацької епохи стала основою колекції Чернігівського історичного музею.

Писар — Дмитро Іванович Яворницький. Саме він був головним натхненником і консультантом художника. Саме з експонатів зборів Яворницького Рєпін змалював велику частину амуніції, зброї і іншої козацької атрибутики. Перший закінчений ескіз картини Ілля Юхимович подарував саме йому. Усмішку, яка відображена на картині, Рєпіну вдалося видавити з Яворницького не відразу. Коли Яворницький приїхав в майстерню художника позувати, він був вельми похмурий. Але у Рєпіна знайшовся журнал з карикатурами, який він підсунув Яворницькому. Той, проглянувши декілька сторінок, заусміхався, і у такому вигляді потрапив в остаточний варіант картини.

Кошовий отаман Іван Дмитрович Сірко — одна з центральних фігур картини. Художник довго шукав для нього образ, що був схожим, зупинившись, врешті-решт, на генералові Михайлі Івановичі Драгомірові, тодішньому командувачі військами Київського військового округу, згодом — київському генерал-губернаторі.

Напівголий запорізький вояка (заразом і картяр) — це приятель Рєпіна і Яворницького, педагог народної школи, Костянтин Дмитрович Белоновський (за однією з версій). Картярем він був лише за сюжетом картини, а зовсім не в житті. Саме тому, що цей персонаж повинен являти собою образ не тільки воїна, але і любителя азартних ігор, він зображений з голим торсом — при серйозній грі козаки знімали сорочки, щоб не ховали карти за пазуху і в рукави.

Для товстуна, який повинен був зображати ще одного хрестоматійного персонажа — Тараса Бульбу, — прототипом став професор Петербурзької консерваторії Олександр Іванович Рубець. Незважаючи на те, що Олександр Іванович жив і працював в Петербурзі, родом він із Стародуба, був нащадком польського шляхетського роду.

А тепер питання.

Питання № 25

Яка центральна фігура картини була **за однією з версій** списана з образу знаменитого актора і режисера Марка Кропивницького. Кропивницький неодноразово грав у Харкові, тут же він і знайшов свій останній притулок – його могила розташована в сучасному Молодіжному парку.

Варіанти відповідей.

1

2

3

Таблиця відповідей конкурсу

Прізвище, імя, по-батькові _____

Тренер, керівник гуртка _____

Навчальний заклад _____

Електронна адреса _____

Питання №	Варіанти відповідей			
	1	2	3	4
1				
2				
3 (Назви)				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23 (+ Ім'я скульптора)				
24				
25				

Результат _____

